

Del II – livsforsikring:

Regnskapsføring i forsikringselskaper

Denne artikkelen må leses i sammenheng med Regnskapsføring i forsikringselskaper del I om livsforsikring, publisert i Revisjon og Regnskap nummer 6 2021. Mens vi i artikkelens del I så på virksomhetsregler, produkter i livsforsikring og resultatregnskapet, vil vi her i del II se nærmere på resultatanalyse og overskuddsdeling og balansen i et livsforsikringsregnskap. I neste del vil vi se på regnskapsføring i skadeforsikringselskaper.

Statsautorisert revisor/AFA/MSc
in Economics and Business
Administration
Karoline Kvinge Toften
Manager EY

Statsautorisert revisor/
MSc Business
Jonas Røise
Manager EY

Statsautorisert revisor/
AFA MBA
Finn Espen Sellæg
Partner EY

Innholdet i artikkelen står for forfatterens egen regning, og representerer ikke nødvendigvis EY sitt offisielle syn.

Resultatanalyse og overskuddsdeling

Som beskrevet i del I av artikkelen driver et livsforsikringselskap både med risikodekning og forvaltning av sparemidler for fremtidige pensjonister. En betydelig andel av forvaltningsinntektene og risikoresultatet tilordnes kundene. I resultatregnskapet blandes tradisjonelle balansestørrelser med forsikringstekniske forhold inn, noe som gjør det krevende å forstå regnskapet direkte. Dette da det blir vanskelig å vurdere de ulike elementene i virksomheten basert på resultatregnskapet alene. Resultatoppstillingen er dessuten ikke tilpasset virksomhetsreglene fullt ut.

I note til årsregnskapet finner man imidlertid en resultatanalyse som gir en bedre forståelse av de økonomiske sammenhengene i livsforsikringselskapet. Denne skiller ut og presenterer de ulike resultatelementene i henhold til virksomhetsreglene hver for seg. Resultatanalysen viser også fordelingen av resultatet mellom kundene og selskapets egenkapital.

Resultatanalysen skal spesifiseres pr. forsikringsordning og vi ser at summen av de ulike resultatelementene i

resultatanalysen under tilsvarer det tekniske resultatet på 1 180 som vist i del I av artikkelen.

Resultatanalyse

Resultatanalysen splitter driftsresultatet i ulike elementer definert i virksomhetsreglene, slik at man kan analysere dem hver for seg. Premieinntekten allokteres til de ulike kalkyleelementene slik at man illustrerer hvor mye premie som er satt av til å dekke forsikringsrisiko og hvor mye som er satt av til å dekke driftskostnader. Dette sammenlignes så med de faktiske erstatningskostnadene og driftskostnadene, og differansen gir risikoresultatet og administrasjonsresultatet. Ved å sammenligne garantert avkastning med faktisk finansavkastning kommer vi frem til renteresultatet. Nærmere om de ulike resultatelementene følger under:

a. *Risikoresultatet* – er differansen mellom risikodelen av årets forfalte premie og de faktiske risikokostnadene.¹ Det oppstår som følge av at faktisk dødelighet og uførhet avviker fra det som er forutsatt i premietariffen. Risikoresultatet vil også påvirkes av endrede estimater, for eksempel nye dødelighetsforvent-

ninger. Reassuranseresultatet som er differansen mellom betalt og mottatt reassurans i perioden, er en del av risikoresultatet.

- b. *Administrasjonsresultatet* – er differansen mellom administrasjonsdelen av årets forfalte premie og de faktiske administrasjonskostnadene i det tekniske resultatet i livsforsikringselskapet.
- c. *Renteresultatet* – er differansen mellom faktisk oppnådd realisert avkastning og garantert avkastning. For kollektivporteføljen føres realisererte verdiendringer mot kursreguleringsfondet, og blir derfor nettet ut i resultatregnskapet og inngår derfor ikke i renteresultatet. Selskapet kan velge å tilordne deler av renteresultatet til tilleggsavsetninger. For produkter med investeringsvalg eller andre produkter uten en garantert minimumsavkastning tilfaller/belastes årets avkastning forsikringskontrakten. Renteresultat kan også omtales som avkastningsresultat (slik som i eksemplet på neste side).

¹ Forsikringsvirksomhetsloven § 3-14.

Note 13 - Resultatanalyse fordelt per bransje

(NOK mill.)	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv pensjon offentlig	Gruppe-livs-forsikring	Individuell kapital-forsikring	Individuell rente/pensjons-forsikring	Skade-forsikring	Storebrand Livsforsikring AS		BenCo		Storebrand Livsforsikring konsern	
							2019	2018	2019	2019	2019	2018
Finansinntekter ¹⁾	18 434	101	46	951	974	19	20 524	2 277	828	5 389	26 709	3 975
Garantert rente	-17 424	-66	-28	-935	-961	-12	-19 425	-1 954	-838	-5 222	-25 485	-3 356
- herav tilført premiefond	-3						-2	-5			-35	-45
Avkastningsresultat	1 010	35	18	16	13	7	1 099	323	-10	167	1 223	618
Risikopremie	122	-9	693	603	-99	274	1 585	1 586		155	1 739	1 887
Risikotilskudd ¹⁾	358	9	-749	-374	122	-250	-884	-603		-98	-983	-1 028
Netto gjenforsikring med videre ²⁾	22		-4	-1		7	24	98		-3	20	95
Risikoresultat	503	0	-60	228	23	30	724	1 081		53	777	955
Administrasjonspremie ¹⁾	1 422	31	68	165	118	48	1 852	1 726	51	1 421	3 323	3 155
Driftskostnader	-963	-36	-68	-208	-165	-70	-1 509	-1 456	-17	-942	-2 468	-2 404
Administrasjonsresultat	459	-5	0	-43	-47	-22	342	270	34	479	855	751
Øvrig ²⁾								141				143
Pris på rentegaranti	247	18					265	269			265	269
Fortjenesteelement risiko	35	6					41	46			41	46
Bransjeresultat brutto	2 254	54	-41	201	-11	15	2 471	2 130	24	699	3 162	2 782
Netto til/fra tilleggsavsetninger	-823	-26		1	-5		-853	-139			-853	-139
Avkastningsresultat tilført kunder	-189	-9		-1			-199	-162			-199	-162
Risikoresultat tilført kunder	-196						-196	-194			-196	-194
Annen tilordning av overskudd til kunder				-29	-13		-43	-58			-43	-58
Resultat av teknisk regnskap (til eier)	1 046	18	-41	172	-30	15	1 180	1 576	24	699	1 871	2 228
- herav avsatt til risikoutjevning-fond	232						232	220			232	220

Overskuddet knyttet til risiko og sparing tilfaller forsikringskundene, mens overskuddet fra administrasjonsresultatet tilfaller selskapet.

Overskuddsdeling

Overskuddet knyttet til risiko og sparing; det vil si fra risikoresultatet og renteresultatet skal tilfalle forsikringskundene, mens overskuddet fra administrasjonsresultatet tilfaller selskapet i sin helhet.

- Risikoresultatet* – kunden får tilført overskudd på risikoresultatet, mens et underskudd i utgangspunktet må dekkes av forsikringsselskapet. Inn-til halvparten av risikooverskuddet kan overføres til et risikoutjevning-fond. Underskudd på risikoresultatet senere år kan dekkes fra risikoutjevning-fondet før forsikringsselskapet eventuelt må trekke på egenkapitalen for å dekke underskuddet.²
- Administrasjonsresultatet* – et over-/underskudd på administrasjonsresultatet tilfaller/dekkes av forsikringsselskapet.
- Renteresultatet* – et positivt renteresultat vil tilfalle kundene, mens forsikringsselskapet må dekke et eventuelt underskudd på renteresul-

tatet. Renteresultatet beregnes etter avsetning til kursreguleringsfond, det vil si at det kun er realiserede kursgevinster som inngår. Et positivt renteresultat kan imidlertid settes av som tilleggsavsetninger, som i år med lav avkastning kan benyttes til å dekke avkastningen mellom null prosent og den garanterte avkastningen.³ Tilleggsavsetningene foretas pr. kontrakt og maksimal størrelse på tilleggsavsetningene er regulert i forsikringsvirksomhetsloven til 12 % av premiereserven. Lovverket har imidlertid særregler for fripoliser og pensjonskapitalbevis med kontraktsfastsatte forpliktelser som sier at selskapet har rett til å holde tilbake inntil 20 % av renteresultatet, etter fradrag for et eventuelt negativt risikoresultat, slik at kunden kun får tildelt 80 % av renteresultatet for slike produkter (modifisert overskuddsdeling).⁴

2 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-14.

3 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-13 og § 3-19.

4 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-16.

revisorforeningen

KURS

WEBINAR

Entreprenørbransjen – regnskap, merverdiavgift og skatt

Kurset gir deg oversikt over de mest sentrale områdene innen det omfattende regelverket knyttet til entreprenørbransjen med hensyn til regnskap, merverdiavgift og skatt.

Dato og tidspunkt: 10.11. kl. 9:00–16:00

Påmeldingsfrist: 9.11.

Påmelding: revisorforeningen.no

Målgruppe: Revisorer som er engasjert i revisjon av entreprenørvirksomheter, samt økonomi- og regnskapsansvarlige i slike organisasjoner.

Foredragsholdere:

Svein Wiig, Statsautorisert revisor, KPMG
Jan Ove Fredlund, Advokat, KPMG Law

Utover dette tilfaller avkastning på selskapsporteføljen, et fortjeneste-element på risiko og premien for avkastningsgarantien, selskapet.

KOLLEKTIV PENSJON OFFENTLIG

(NOK mill.)	Ytelsesbasert uten investeringsvalg	Storebrand Livsforsikring AS	
		2019	2018
Finansinntekter ¹⁾	101	101	78
Garantert rente	-66	-66	-73
Avkastningsresultat	35	35	5
Risikopremie	-9	-9	-5
Risikotilskudd ¹⁾	9	9	6
Netto gjenforsikring med videre ¹⁾			
Risikoresultat	0	0	1
Administrasjonspremie ¹⁾	31	31	33
Driftskostnader	-36	-36	-39
Administrasjonsresultat	-5	-5	-6
Pris på rentegaranti	18	18	17
Fortjenesteelement risiko	6	6	6
Bransjerultat brutto	54	54	22
Netto til/fra tilleggsavsetninger	-26	-26	-1
Avkastningsresultat tilført kunder	-9	-9	-3
Resultat av teknisk regnskap	18	18	16

Vi ser her at for dette produktet blir resultatet på 54 fordelt med 26 til tilleggsavsetninger, 9 til kunder og 18 til selskapet. Resultat til kundene nettes i resultatregnskapet som økte forsikrings-tekniske avsetninger (26) eller midler tilordnet forsikringskontraktene (9), og det er selskapets andel av resultatet som inngår i resultatet for det tekniske regnskapet (18).

Fordeling av resultatelementer mellom kunde og forsikringselskapet

I spesifikasjonen til resultatanalysen fremkommer fordelingen av de ulike resultatelementene mellom kunde og selskapet for de ulike forsikringsproduktene. Vi ser her at administrasjonsresultatet, rentegarantipremien og fortjenesteelementet i sin helhet tilfaller eierne, mens avkastningsresultatet etter fratrukk for tilføring til tilleggsavsetninger i sin helhet tilfaller kundene (35 – 26 = 9). Dette skyldes at det kun er kundeporteføljene (kollektiv- og investeringsvalgporteføljen) som inngår i det tekniske resultatet, og avkastningen på selskapsporteføljen kommer ikke inn før i den ikke-tekniske delen av regnskapet hvor overskuddet tilfaller selskapet direkte. Risikoresultatet deles mellom kundene og selskapet, og vi ser fra eksemplet over at risikoresultatet utgjør 0 og derfor verken tilfaller eier eller kunde.

Spesifikasjonen under viser resultat-analysen Kollektiv pensjon offentlig.

Særregler for overskuddsdeling – fripoliser og pensjonskapitalbevis

Spesifikasjonen under viser resultat-analysen Foretakspensjon uten investeringsvalg og fripoliser uten investeringsvalg i segmentet kollektiv pensjon privat, hvor resultatet som tilføres til Storebrands egenkapital er henholdsvis 220 og 405. La oss se nærmere på produktet Fripoliser uten investeringsvalg for å illustrere særreglene for overskuddsdeling for fripoliser og pensjonskapitalbevis.

KOLLEKTIV PENSJON PRIVAT

(NOK mill.)	Foretakspensjon uten investeringsvalg	Fripoliser uten investeringsvalg
	Finansinntekter ¹⁾	828
Garantert rente	-618	-4 230
- herav tilført premiefond	-2	
Avkastningsresultat	210	744
Risikopremie	-43	-448
Risikotilskudd ¹⁾	1	877
Netto gjenforsikring med videre ¹⁾	12	-1
Risikoresultat	-30	428
Administrasjonspremie ¹⁾	160	435
Driftskostnader	-160	-264
Administrasjonsresultat	0	171
Øvrig ²⁾		
Pris på rentegaranti	237	
Fortjenesteelement risiko	34	
Bransjerultat brutto	450	1 343
Netto til/fra tilleggsavsetninger	-167	-646
Avkastningsresultat tilført kunder	-63	-79
Risikoresultat tilført kunder		-21
Resultat av teknisk regnskap	220	405

Her ser vi at avkastningsresultatet etter fratrukk for tilføring av tilleggsavsetninger utgjør 98 (744 – 646). I henhold til særreglene i virksomhetsloven, har selskapet rett til å beholde inntil 20 % av avkastningsresultatet selv, mens kundene får tildelt 80 %. 80 % av avkastningsresultatet til fordeling utgjør 79, som vi ser tilfaller kundene. Storebrand har for dette produktet benyttet seg av særreglene og beholdt 20 % av avkastningsresultatet. I tillegg ser vi at risikoresultatet på 428 er fordelt med 214 til kunde, altså kun 50 % kundetildeling. Som nevnt over, åpner virksomhetsreglene for at foretaket tildeler 50 % av risikoresultatet til kunden, mens resterende 50 % beholdes i foretaket og overføres risikoutjevningfondet. Av de 405 som selskapet sitter igjen med som teknisk resultat for dette produktet, vil derfor 214 være bundet egenkapital i risikoutjevningfondet. I praksis er dette kundene sine midler da det kun kan benyttes til å dekke negative risikoresultater i fremtiden, eller til å styrke avsetningene til premiereservene. Fondet klassifiseres imidlertid som en del av egenkapitalen til foretaket.

Tilleggsavsetninger

I begge eksempler over er kundens tildeling av avkastningsresultatet gjort etter fratrukk av tilføring av tilleggsavsetninger. Det betyr at kundene ikke får godskrevet hele sin andel av det positive renteresultatet i år. I senere år kan tilleggsavsetningene benyttes til å dekke et eventuelt negativt renteresultat. På denne måten beskytter selskapet sin egenkapital mot eventuelle negative renteresultater i fremtiden. På den ene siden er dette isolert sett negativt for kundene, på den annen side bidrar avsetninger til tilleggsavsetninger for å sikre egenkapitalen til livselskapet slik at det blir i stand til å ta høyere risiko i forvaltningen, og dermed kunne forvente å få høyere avkastning i fremtiden. En slik høyere avkastning vil til slutt komme kundene til gode. Alt annet like vil derfor en kunde foretrekke å være i et livsforsikringselskap med høye tilleggsavsetninger.

Ved eventuelle flyttinger fra ordningen får kundene med seg en andel av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfondet gitt enkelte begrensninger. Dette føres imidlertid også som tilleggsavsetninger i nytt selskap, slik at det ikke vil være arbitrasjemuligheter ved å flytte mellom selskapene. For kunder som blir værende i selskapet, vil imidlertid fondene benyttes for å sikre selskapets egenkapital mot negative hendelser i fremtiden, og på den måten bidrar dette til at kundene er med på å ta deler av risikoen i virksomheten.

Avsetninger til kursreguleringsfond

Netto urealisert gevinst i kollektivporteføljen på balansedagen avsettes som gjeld i kursreguleringsfondet. Avsetninger til dette fondet kostnadsføres som en del av det tekniske resultatet, og inngår dermed ikke i renteresultatet. Dette innebærer at det kun er realisert avkastning som disponeres til kundene i form av økte avsetninger.

Det vil normalt være ønskelig fra eierne og selskapskapitalens ståsted å avsette mest mulig til tilleggsavsetninger i år med gode renteresultater, samt mest mulig til risikoutjevningfondet i år med positive risikoresultater. På denne måten beskyttes selskapskapitalen i perioder med negativt renteresultat og risikoresultat. Eierne og selskapet kan derfor i stor grad redusere sin risiko knyttet til den garanterte avkastningen ved å bygge opp buffere i stedet for å tilordne midler til kundene med en gang. Risikoen overføres da i første omgang til de forsikringstekniske avsetningene og bæres dermed indirekte av kundene. Til en viss grad kan også selskapet påvirke sine buffere gjennom hva som realiseres av verdipapirer og gjennom dette påvirke størrelsen på kursreguleringsfondet og den realiserte avkastningen i perioden.

Balansen

En vesentlig del av regnskapet i et livsforsikringsselskap er knyttet til de forsikringstekniske avsetningene. Regelverket for beregning av disse er angitt i forsikringsvirksomhetsloven, og er

et spillbilde av det vi har omtalt over i forhold til premieberegning. Årets premie tilsvarende i utgangspunktet endringen i premiereserven i det enkelte år for den enkelte kunde, korrigert for garantert rente, tilført overskudd og utbetalinger. Beregningene er basert på kompliserte aktuarmodeller og en rekke forutsetninger. Forutsetningene omfatter blant annet forventet levealder samt forventninger om uførhet.

Et sentralt moment som stadig er gjenstand for diskusjon, er knyttet til hvilke tariffer som skal benyttes for beregning av dødelighet/levealder og uførhet. Finanstilsynet har ved flere anledninger anmodet livsforsikringsselskapene om å styrke sine tariffer. Som nevnt over ble det i 2014 innført et nytt dødelighetsgrunnlag kalt K2013.

Eiendeler

Eiendelssiden av balansen i et livsforsikringsselskap er delt opp i eiendeler i selskapsporteføljen og i kundeporteføljene. Selskapsporteføljen

består i all hovedsak av investeringer, men også av en del andre tradisjonelle balanseposter som immaterielle eiendeler og bankinnskudd.

Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelse

En særskilt forsikringsrelatert post er gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelsene. Dette er en fordring på reassurandørene knyttet til den delen av forsikringsforpliktelsene reassurandørene skal dekke. Gjenforsikring presenteres brutto i balansen slik at selskapets forpliktelse overfor forsikringstakerne og forsikringsselskapets fordring på reassurandørene presenteres hver for seg som henholdsvis en gjeld og en eiendel. Fordring på reassurandørene beregnes på samme måte som de forsikringstekniske avsetningene reassuransen relateres til, hensyntatt betingelsene i reassuranseavtalen.

Eiendeler i kundeporteføljene

Finansielle instrumenter i selskapsporteføljen presenteres i tråd med de ulike kategoriene definert i IAS 39.

Storebrand Livsforsikring AS

Balanse

31. desember

(NOK mill.)	Note	2019	2018
Eiendeler			
Eiendeler i selskapsporteføljen			
Andre immaterielle eiendeler	27	338	338
Sum immaterielle eiendeler		338	338
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	30	12 814	13 136
Utlån til amortisert kost	9,11,28	1	1
Obligasjoner til amortisert kost utlån og fordring	9,11,28,31	7 119	7 655
Bankinnskudd - amortisert kost	9	508	486
Aksjer og andeler til virkelig verdi	11,28,32	24	16
Rentebærende verdipapirer	9,11,28,33	11 675	11 026
Finansielle derivater til virkelig verdi	9,11,28,34	1 122	1 121
Sum investeringer		33 262	33 441
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		305	520
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger		9	0
Fordringer med konsernselskaper	30	770	197
Andre fordringer	36	356	1 752
Sum fordringer		1 439	2 469
Anlegg og utstyr	35	19	4
Kasse, bank	9,28	902	904
Eiendeler ved skatt	26	1 340	1 817
Sum andre eiendeler		2 261	2 725
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		25	38
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		25	38
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		37 326	39 012

Eiendeler i kundeporteføljene presenterer investeringene i henholdsvis kollektivporteføljen med rentegaranti og investeringsvalgporteføljen (uten rentegaranti) hver for seg. Midler tilknyttet innskuddspensjon inngår i investeringsvalgporteføljen. Dette er

Eiendeler i kundeporteføljene			
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	30	28 662	25 919
herav investeringer inklusive fordringer på eiendomsselskaper		19 565	18 751
Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	30		529
Obligasjoner holdt til forfall	9,11,28,31	13 377	14 403
Obligasjoner til amortisert kost utlån og fordring	9,11,28,31	89 790	86 374
Utlån til amortisert kost	9,11,28	23 735	25 270
Bankinnskudd - amortisert kost	9,28	4 444	1 791
Aksjer og andeler til virkelig verdi	11,28,32	7 860	6 797
Rentebærende verdipapirer	9,11,28,33	22 173	25 166
Finansielle derivater til virkelig verdi	9,11,28,34	1 080	709
Sum investeringer i kollektivporteføljen		191 121	186 959
Gjenforsikringsandel av forsikringsforpliktelse		67	48
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	30	20 077	15 855
herav investeringer inklusive fordringer på eiendomsselskaper		4 643	4 133
Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	30		106
Bankinnskudd - amortisert kost	9,28	986	870
Aksjer og andeler til virkelig verdi	11,28,32	54 990	42 617
Rentebærende verdipapirer	9,11,28,33	37 138	34 731
Utlån og fordringer til virkelig verdi	9,11,28	343	364
Finansielle derivater til virkelig verdi	9,11,28,34	1 009	389
Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen		114 544	94 933
Sum eiendeler i kundeporteføljene		305 732	281 939
SUM EIENDELER		343 058	320 951

Som vi ser av eksemplet over er det aller meste av midlene i livsforsikringselskapets balanse relatert til forsikringskontraktene og dermed selskapets kunder.

Forpliktelse og gjeld

På gjeldssiden av balansen er forsikringsforpliktelse den klart vesentligste posten. Også her er oppstillingen splittet i en egen del for kontraktsfaste forpliktelse (kollektivporteføljen med rentegaranti) og en for investeringsvalgporteføljen (uten rentegaranti, og inkludert innskuddspensjon). Forsikringsforpliktelse er de midlene selskapet har avsatt til dekning av selskapets forpliktelse.

Premiereserve

Premiereserven skal utgjøre forskjellen mellom nåverdien av foretakets fremtidige forpliktelse og nåverdien av foretakets fremtidige nettopremier.⁵ Premiereserven skal hvert år tilføres et beløp som tilsvarer sparedelen av årets premie, årlig avkastning i samsvar med

plasseringer av kundenes midler inn- delt og presentert i henhold til hvilken type plassering det er. De finansielle instrumentene presenteres i tråd med ulike kategorier i henhold til IAS 39.

premieberegningensrenten, og det beløpet som etter beregningsgrunnlaget årlig skal tilføres premiereserven som følge av at foretakets forpliktelse overfor forsikrede som er død i løpet av året, er bortfalt. Premiereserven skal også tilføres rentegaranti og renteovertak tildelt den enkelte kontrakten etter reglene om overskuddstildeling, mens frigjøringer av premiereserven i form av for eksempel utbetalinger skal komme til fradrag i reservene.

Tilleggsavsetninger

Tilleggsavsetningene er avsatt for å sikre soliditeten i selskapet, og oppstår som følge av disponeringer fra renteresultatet. Samlede tilleggsavsetninger kan ikke overstige 12 % av premiereserven.⁶ Tilleggsavsetningene kan benyttes til dekning av underskudd på renteresultatet, oppad begrenset til ett års garantert avkastning i året (dvs. at avkastning mellom 0 % og garantert rente kan dekkes av tilleggsavsetninger ved manglende oppnådd avkastning i et enkelt år).

Kursreguleringsfond

Kursreguleringsfondet består av netto urealiserte gevinster på investeringer i kollektivporteføljen, men skal ikke tilordnes til den enkelte kontrakten slik de andre forsikringstekniske avsetningene skal.⁷ Kursreguleringsfondet finnes kun i kollektivporteføljen og det finnes ikke et tilsvarende fond i investeringsvalgporteføljen.

Premiefond, pensjonistenes overskuddsfond og innskuddsfond

Premiefond, pensjonistenes overskuddsfond og innskuddsfond utgjør spesialfond som følger av henholdsvis lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon. Premiefond og innskuddsfond er i realiteten forskuddsbetalinger fra kundene. Premiefondet inneholder tilført overskudd utover garantert avkastning og forskuddsbetalte premier fra forsikringstakerne (inn- og utbetalinger her føres direkte i balansen og ikke over resultatet). Pensjonistenes overskuddsfond er midler allokert fra overskudd på avkastning på midler tilhørende pensjonister. Pensjonistenes overskuddsfond skal hvert år benyttes til å oppregulere løpende pensjoner. Forpliktelse knyttet til premiefond, pensjonistenes overskuddsfond og innskuddsfond skal tilsvare fondets verdi til enhver tid.⁸

Forsikringsforpliktelse i investeringsvalgporteføljen

For forsikringskontraktene i investeringsvalgporteføljen, vil premiereserven bestå av pensjonskapitalen tilknyttet den enkelte forsikringskontrakten. Det medfører at premiereserven for investeringsvalgporteføljen alltid vil tilsvare eiendelene (pensjonskapitalen) som forvaltes i denne porteføljen målt til virkelig verdi.⁹ Det er derfor ikke kursreguleringsfond knyttet til investeringsvalgporteføljen. Vi ser at dette er tilfellet i eksempelet, hvor posten for premiereserve i investeringsvalgporteføljen på 114 mrd. på passivasiden tilsvarer investering i investeringsvalgporteføljen på aktivassiden av balansen.

5 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-9.

6 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-19.

7 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-21.

8 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-20.

9 Forsikringsvirksomhetsloven § 3-10.

Har selskapet knyttet avkastningsgaranti til en særskilt investeringsvalgportefølje, må selskapet også foreta ytterligere avsetning til dekning av garantiforpliktelsen. Denne avsetningen og tilhørende midler skal klassifiseres innenfor kollektivporteføljen.

Egenkapital

Innskutt egenkapital i et livsforsikringselskap består av de ordinære postene i innskutt kapital som følger av aksjeloven.

Under opptjent egenkapital ligger ordinær opptjent egenkapital samt risikoutjevningfondet og eventuell avsetning for garantiordning for skadeforsikring. Risikoutjevningfondet er en avsetningspost i balansen som kan benyttes til å dekke underskudd på risikoresultatet i fremtiden, og det skal ikke fordeles på den enkelte kontrakt. Dette er et bufferfond innenfor egenkapitalen. Som omtalt under risikoresultatet over kan inntil halvparten av risikooverskuddet det enkelte året overføres til risikoutjevningfondet.

Premiereserve		171 973	171 927
Tilleggsavsetninger		9 023	8 494
Kursreguleringsfond		5 500	2 245
Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond		2 016	2 157
Andre tekniske avsetninger		649	622
Sum forsikringsforpliktelse i livsforsikring – kontraktsfastsatte forpliktelser	37,38	189 161	185 446
Premiereserve		114 538	93 441
Sum forsikringsforpliktelse i livsforsikring – særskilt investeringsportefølje	37,38	114 538	93 441
Pensjonsforpliktelser	21	7	12
Sum avsetninger for forpliktelser		7	12
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring		758	1 050
Finansielle derivater	9,11,28,34	421	3 910
Forpliktelser til konsernselskaper		2 257	3 257
Andre forpliktelser	39	1 450	367
Sum forpliktelser		4 886	8 585
Mottatte, ikke opptjente leieinntekter			
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		305	139
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		305	139
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		343 058	320 951

Underskudd på risikoresultatet senere år kan dekkes fra risikoutjevningfondet før forsikringselskapet må trekke på opptjent egenkapital for å dekke underskuddet. Overføring til risikoutjevningfondet presenteres som en resultatdisponering innenfor egenkapital og fremkommer derfor ikke av resultatoppstillingen. I 2019 disponerte selskapet mNOK 232 til risikoutjevningfondet.

Avslutning

Vi har i denne artikkelen forsøkt å gi en oversikt over gjeldende regler for regnskapsføring i livsforsikringselskaper i Norge. Helt sentralt i dette står virksomhetsreglene, som har påvirket den norske forskriften for årsregnskap i betydelig grad. For å forstå regnskapet er det helt avgjørende å forstå resultatanalysen. Det er denne som illustrerer hvordan de ulike elementene i livsforsikringselskapet faktisk henger sammen, hvilke resultater som er generert i perioden og hva som er disponert til kundene.

IFRS kommer med nye regler gjennom IFRS 17 som vil gjelde fra og med 2023. Dette vil medføre store endringer i hvordan regnskapene til livsforsikringselskaper blir presentert. Disse reglene gjelder i utgangspunktet kun for konsernregnskapet for børsnoterte selskaper, og det er foreløpig usikkert hvordan det vil påvirke regnskapsføringen i selskapsregnskapene for norske livsforsikringselskaper.

(NOK mill.)	Note	2019	2018
Egenkapital og forpliktelser			
Aksjekapital		3 540	3 540
Overkurs		9 711	9 711
Annen innskutt egenkapital		599	84
Sum innskutt egenkapital		13 850	13 335
Risikoutjevningfond		466	234
Garantiordning for skadeforsikring		5	
Annen opptjent egenkapital		11 190	11 812
Sum opptjent egenkapital		11 661	12 045
Evigvarende ansvarlig lånekapital		1 974	2 101
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital		6 675	5 847
Sum ansvarlig lånekapital mv.	8,11,28	8 649	7 948